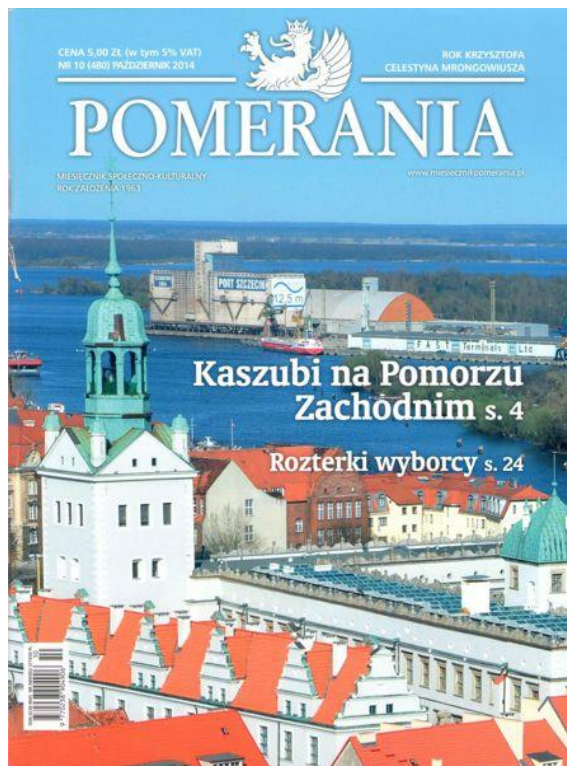

Nôwôzniészô je dlô nas historiô

Z Riszardã Stoltmannã, przédnikã szczecińszégò partu Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniô, gòdómë ò Rokù Grifa, zadaniach Kaszëbów na zòpadny Pòmòrsce i coròz krótszi drodze ze Szczecëna do Gduńska.

Sejmik Zòpadnopòmòrszczégò Wòjewództwa mò ùchwòloné rok 2014 Rokã Grifa. Co z ti leznoscë dzejalo sã i bãdze dzejac latos w Szczecënie a òkòlim i jak tameczny part Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniô włącziwô sã w òbchòdë tegò roku?

Kòrdinatorã òbchòdów z remienia sejmikù je decyzją marszòłka wòjewództwa Zómk Pòmòrszczich Kszãtów w Szczecënie. Naji part je wespółòrganizatorã. Nie dô sã w ny kòrbiónce pòdac wszëtzcich rozegracjów i ùroczeniów. Më jesmë mielë cësk na włączenie do òbchòdów niejednëch imprezów, w tim pòpùlarno-nòukowi kònferencji „Znak Gryfa, Gryfici i ich pomorskie dziedzictwo”, jakò òdbëła sã 29 sównika w sejmikù z wespółùdzëlã m.jin. radnëch òbëdwùch kòlmòrszczich wòjewództwów, czë mszë swiãti w archikatedralny bazylice z liturgiã słowa w kaszëbsczim jãzëkù. Òkróm te do òbchòdów Rokù Grifa òstòł włączony òrganizowóny ju òd lat Dzeń Kaszëbsczich. 16 maja jesmë zòrganizowelë kòncert kaszëbszczégò Dzecnégò Karna Spiéwu i Tuńca Słunòszka ze Spòdleczny Szkòłë nr 2 w Kartuzach i kaszëbszczégò fòlkowégò karna Publiczki.

W Stargardze Szczecińszim dzejającé òd dwùch lat naje kòło przëszëkòwało w maju tidzëń kaszëbsczich kulturë i mszã z kaszëbską liturgiã słowa. Wiòldzim wëdarzenim dlô najégò partu bëło téz òdkrëcë òbeliskù na wdòr pierszich mieszkanców Pòmòrzô – Kaszëbów kòl katedrë w Szczecënie z najim grifã i piãknym tekstã pò kaszëbskù.

Jak jidze wama wespółòrobòta z mòlowima wëszëznama? Chtos z lëdzy, co rządzą w Szczecënie, mò swiãdã kaszëbszczich kòrzeniów ti zemi?

Mómë starã wespółòrobic z wãdzama miasta Szczecëna, dostòwómë rok w rok wspiarcé finansowé na òrganizacjã Kaszëbszczégò Dnia. Dobrze téz sã nama robi z sejmikã wòjewództwa. Òd trzech lat òdbiwają sã z naji inspiracji spòtkania radnëch òbëdwùch najich kòlmòrszczich wòjewództwów. Mëszlã, że tak wãdze miasta, jak i wòjewództwa znają historiã i kòrzenie naji zòpadnopòmòrszczich zemi. Nòleżnikama najégò partu są m.jin. szczecińszich wòjewòda Mark Tałasiewicz i wicemarszòłk Andrzej Jakùbòwsczi. Baro naje dzejanië wspiérò i bierze ùdzël w Dniu Kaszëbszczim wiceprezydent miasta Krësztof Soska.

Westrzód swòjich nôwôzniëszich zadaniów part w Szczecënie wiedno pòdòwò rozkòscërczanië wiëdzë ò historie Zòpadnégò Pòmòrzô.

Bò to pò pròwdze je nòwòznieszé w najim dzejanim, to téz jedna z przèczénów pòwstaniò najégò partu dwadzesce lat temu. Wnetka wszètkò, co robimé, je sparłáczoné ze zjisicywanim tegò célu. Pòdług najich niewiòldzich finansowèch mòzléwòtów i dzáka strzodkóm, jaczé ùdówò sã dobéc, próbujemé naprawic tã dzurã w procesu edukacji, ten brak znajomóscé historie, kùlturè, strzodowiska regionu. Nick nie dałé nasze dzejania w latach 1994–1997, czedé jakò nowi part KPZ jesmé gòdelé z rektorã Szczecyńszégò Ùniwersytetu i Kùratorã Òswiaté i Wèchòwaniò. Wstãpno jesmé ùzgòdnilé tresc pòrozmieniò w sprawie òrganizacji i prowadzeniò regionalny edukacji westrzòd sztuderów i szkòlnèch spòdlecznèch i strzédnèch szkòłów. Przé wespòłpròcè ze szczecyńszcim òddzélã Pòlsczégò Towarzèstwa Historicznégò i Centrum Doradzaniò i Doskònalenió Szkòlnèch naji part miòł wèdac suplement do ùczbòwników historie – 10–12 témów z ùszloté Zòpadnégò Pòmòrzò, chtèrne pò didacticznym òbrobieniò, zbògaconé zdrzòdlowima tekstama i kasetama wideo, miałé béc włączoné do szkòłowèch programów. Szkòda, że razã ze zmianã na stanowiskù Kùratora Òswiaté projekt ùpòdł.

W ti sytuacji mómé starã pòpularizowac historiã Zòpadnégò Pòmòrzò, a òsoblèwie czas, czedé mieszkelé tuwò Kaszèbi, przez rokroczné Dnie Kaszèbsczé. Przèbliżómé mieszkãcóm kaszèbskã kùlturã przez kòncerté lédowèch i dzysdniowèch karnów z Kaszub. Òrganizèjemé wespòł z Archiwùm Państwòwim w Szczecènie i Szczecyńszcim Ùniwersytetã pòpularno-nòukòwé kònfèrencje ò historie zòpadnopòmòrszczi zemi.

Jeżlè zrobiã na szaséjach Szczecèna anketã, to jak wiele lédzy bãdze rozmialò rzeknãc cos ò kaszèbskò-pòmòrszczi historie tegò miasta?

Nié za wiele. Nasze dzejania to kropla w mòrzu pòtrzeb. Brèkujemé wiãkszégò zaangażowaniò sã instytucjów òswiatowèch, ùczbòwniów. Mómé swiãdã, że je wiãcy do zrobieniò, niżle ùdało sã ju w òstatnèch latach zrobic.

Mèslimé i diskutèjemé nad pòwstaniem w Szczecènie Dodomù Kaszèbskò-Pòmòrszczégò, jaczi bè prowadzyl barzi systemòwé dzejania w ti sprawie.

Waji part przèrèchtowòł razã z Archiwùm Państwòwim i Zòmkã Pòmòrszczich Kszãtów wèstòwk „Z kaszèbskò-słowiańszcich i pòlsczich kawlów Zòpadnégò Pòmòrzò”. Òbjachòł ju wiele placów na Kaszèbach i nié leno...

Z tegò jesmé barò ròd. Wèstòwk to prawie realizacjò najégò célu, ò jaczim jesmé gòdelé. Ù naju w Szczecènie mò edukowac i zachãcèwac do pòglãbiwaniò wiédzè ò najich słowiańszcich kòrzeniach. Na Kaszèbach mò pòkazywac dlègszã jak tèsac lat historiã Kaszèbów i ji pòczãtk sparłáczony ze Szczecènã. Wèstòwk bél ju téz we Warszawie w Sejmie RP. Wszãdze je widzec wiòldzé zainteresowanié.

Kùli lédzy je w wajim parce?

Na dzysò je nas 56 lédzy. 75% to nòleżnicé, chtèrny mają kaszèbsczé abò kòcewsczé kòrzenie, a jinszi to lédze, co prosto pòpiérãjã nasze céle.

A czim na codzén zajimò sã przèdnik partu w Szczecènie?

Ju òd lat prowadzã swòjã firmã gòspòdarczégò doradzaniò, jakò zajimò sã „lèkarzenim gòspòdarczich chòrosców”, pòmògò firmóm i jich miéwcom. Doradzywóm firmóm stãdka, ale téz z Gduńska czè Gdini. Spòlèznòwò dzejóm w Lions Club Magnolia Szczecèno, gdze

prowadzã projekt „Słońce w sobie” – jidze ò pòmôganié dzecóm i młodzëznie z mùzycznym talentã, ale z dysfónkcjama zdrokù. Òkróm te spiéwóm òd 45 lat w chùrze, grajã w tenysa, jeżdżã na pùrgach...

Jaczi je nôwiãkszi problem dlô dzejaniô szczecyńszégò partu?

Taczich problemów je wiele, ale próbujemë bëc jak nôlepszim ambasadorã Kaszub. Mómë swiadã, że wszëtkò, co robimë dlô pòpularizacji historie westrzód mieszkańców Zòpadnégo Pòmòrzò, kùlturë, jãzëka i kaszëbsczi tradycji, mô stolemne znaczenié dlô twòrzacy sã tozsamòscë mieszkańców tego regionu.

Jak wëdzrzi wespółrobòta z jinyma partama i Ògłowim Zarządã KPZ we Gduńskù? Wszãdze môta dalek. Pamiãtajã ò was?

Czëjemë wiòlgã pòmòc ze stronë Zarządu, wiedno téz mòzemë rechòwac na wsparcé kartëszcégò partu. Z leznoscë wanodzi najégò wëstòwkù pò Kaszëbach jesmë lepi sã pòznelë z drëszkama i drëchama z Kòscérznë, Lãbòrga i Dzemiònów. Wespółrobimë z Kaszëbsczim Institutã we Gduńskù. A zelë jidze ò dalekòsc... je coròz krodzy. Skòrno droga krajewò Szczecëno – Gduńsk òstónie zmòdernizowónò, to 3–4 gòdzënë to nie je wiele. Bãdze sã niã jesz mili jezdzc, czëj dostónie miono kaszëbsczi trasë i pòjawiã sã kòl ni naje kaszëbsczë grifë.

Móm czëté, że mëslita téz ò zòczãcym ùczbów kaszëbsczégò jãzëka. Nalëzã sã chãtny? Za czim kòmùs w Szczecënie kaszëbsczi?

Pò dwadzesce latach dzejaniô partu przëszedł czas na edukacjã z kaszëbsczégò jãzëka dlô najich nôleżników a téz sztuderów i jinëch zainteresowónëch, zebë mòglë zapòznac sã z kaszëbiznã i kòrzistelë z lëteracczégò ùròbkù tegò jãzëka, zebë zwiãkszëc zainteresowanié „Pòmërianiã” i rozmajitima pùblikacjama pò kaszëbskù. Òbgadiwómë tã sprawã z przëdnictwã Wëdzëlu Filologicznégò Szczecyńszégò Ùniwersytetu, zebë ju w przëidnym roku zòrganizowac taczi kùrs.

Rëszno dzejò waje kòlo w Stargardze Szczecyńszim. Je nòdzeja, że i tam wnetka pòwstónie part Kaszëbskò-Pòmòrsczégò Zrzeszeniô?

Kòlo dzejò dwa lata pòd energicznym przëdnictwã Zdzysława Kòsykòwsczégò. Mô 18 nôleżników, w wikszoscë z kaszëbsczima kòrzeniama. Czas pòkòże, czë òstónie tam kòlo, czë w przëidnoce przesztòlcy sã w samòstójny part.

Tak dobrze nie je ju równak w Kòszalënie. Ùdò sã ùretac „kaszëbskò-pòmòrską sprawã” w tim miesce?

Zdòwò sã, że kòszalëńskò zemia brëkùje dobrze dzejajacégò partu. Mómë jakò Zrzeszenié òbòwiãzk wedle mieszkańców rozkòscérzac na tim terenie całownã historiã, prezentëjac ùchòwóné do dzysò kùlturalné bògactwò i jãzëk dównëch mieszkańców – Kaszëbów. Tego nicht za nas nie robi. Dlòte wespół z Państwòwim Archiwùm w Kòszalënie planëjemë 16 rujana ùroczësté òtemkniãcé najégò wëstòwkù „Z kaszëbskò-słowiańszich kawłów Zòpadnégo Pòmòrzò” i przë ti leznoscë chcëmë zòrganizowac pòtkanié dlô kaszëbsczégò

òkrãżô w tim miesce, dlô tëch, chtërny regionalné sprawë mają za cos wôznégò. Wierzimë, że ùdô sã reaktiwòwac part abò chòcle kòło KPZ.

Kaszëbskô kùltura zëje dzysô w Szczecënie?

Rok w rok òb czas Kaszëbszczich Dniów prezentëjemë najã kaszëbską kùlturã. A na codzén... W Szczecënie mómë dwa bëlné karna: spiéwù i tuńca Szczecinianie, chtërno mô w programie tuńce i piesnie kaszëbszczé, a téż fòlkòwé karno Publiczki, jaczé pòwstało w Brusach. Jesmë téż rôd, że ùdało sã zainteresowac szczecyńszczé chùrë ùdzélã w festiwalu i kònkùrsu chùrów w Rëmi. Chùr Akademie Mòrsczi i Chùr Akademiczci m. prof. Jana Szëroczzégò òstałë tam dobiwcama. W programie jinëch chùrów z najégò miasta sã téż dokazë w kaszëbsczim jãzëkù. Kòl klubu Arka dzejô grëpa wësziwòrków znónô z piãknëch wësziwków kaszëbszczich prezentowónëch na rozmajitëch krajewëch i zagrancówëch wëstòwkach.

Jaczé planë na przinëdnôtã mô szczecyńszci part Zrzeszeniô?

Bãdzemë cygnãc dali te dzejania, jaczima zajimómë sã dzysdnia. Òd przinëdnégò rokù naji Kaszëbszci Dzëń w Szczecënie przëstòlcymë w Kaszëbszczé Dnie na Zòpadnym Pòmòrziem i chcemë miec starã ò òrganizacjã rok w rok imprezë w Szczecënie, Stargardze, Kòszalënie... a mòże i w jinëch miastach. Jak ju chudzy jem rzekł, bãdzemë dzejac wkòł pòwstaniô w najim gardze Kaszëbskò-Pòmòrsczégò Dodomù. Mô to bëc plac, gdzie z jesz wiãkszą mòcã mdzemë rozkòscérzac wiëdzã ò historie i kùlturze dównëch mieszkańców ti zemi. Mùszimë téż wrócëc do pierszich najich célów i w òpiarcym ò ju dobëté doswiòdczenia doprowadzëc do pòwstaniô didakticznëch materiałów dlô szkòłów ò historie regionu i kùlturze jegò mieszkańców. Wcyg je wiãcy do zrobieniô, niżle ùdało sã zrobic...

Gòdòł Dark Majkòwsczi

Od redaktora

Bòczël! Tam dali kù Òdrze nasza mòwa ju wëmarła – przekonywał Rëmusa pón Józef, kiedy wykladał młodemu wòwczas Kaszëbie dzieje ich wspòlnej ojczyzny. Kłam tym słowem jednego z bohaterów ksiãżki Aleksandra Majkòwskiego już òd 20 lat próbuje zadać òdział Zrzeszenia Kaszëbskò-Pòmòrskiego w Szczecënie. Jak podkreśla jegò prezes Ryszard Stoltmann, troska ò kaszëbszczyznë to jeden z priorytetów szczecińszkiego partu, ale najwãżniejszym jegò zadaniem jest rozszë-

rzenie wiedzy ò dziejach naszego regionu. To nie mòże dziwiç, bo przecieź włãsnie na Pomòrzu Zachodnim zaczęła siã „pisana” historia Kaszëbów, a tu-tejsi władcy – najpierw Gryfici, a potem Hohenzollernowie – nazywali siebie (przynajmniej w tytułaturze) ksiãżëtami kaszëbskimi.

Szkoda, że nie wszëdzie Pomòrzanie mają świãdòmość, jak wãżne jest poznawanie swojej lokalnej historii. Dobrze byloby, gdyby z okazji 20-lecia najbardziej zachodniego oddziału ZKP wszystkie pozostałe partë zaplanowaly przynajmniej jedno dzialanie majãce na celu przybliżenie swoim czlonkom i okolicznym mieszkãncóm dziejów *tatczëznë*. Mòże dobrym pomysłem bédzie sprowadzenie i zaprezentowanie wystawy „Z kaszëbskò-słowiańskich i pòlskich losów Pomòrza Zachodniego”? Szczecińszci zrzeszëncy na pewno chëtnie siã niã podzieliã.